

Beszámoló

A Nicolae Ceaușescu utolsó beszéde című projekt előkészítése és megalkotása 2025 májusában vette kezdetét. Azóta egy év telt el.

Az eredeti tervekhez képest céloom az volt, hogy továbbírjam, fejlesszem és megalkossam az azonos című drámát, majd elő is adjam azt.

A munkát először Dögei Mátyás rendező mesterszakos, másodéves egyetemista barátommal kezdtem, majd Oltean Márk dramaturg vette át a helyét.

A szöveg folyamatosan bővült: az eredeti történet, amely a fejemben létezett, egyre tágult és gazdagodott különböző konfliktusokkal, emberi sorsokkal és saját gyerekkorom démonjaival. Az alapanyagot egyedül írtam meg, amelyet később ketten formáltunk véglegesre Olteán Márkkal, aki maga dramaturg, tulajdonképpen ő fejezte be a szöveggönyvet, rengeteget foglalkozva vele az én konzultálásommal. A közös munka rendkívül fontos volt a végső stádiumban, amikor finomítani kellett a drámában megjelenő funkcióval bíró cselekmény szálakat.

Több hónapnyi munkáról van szó, mivel a lehető legkoherensebb drámai szöveg létrehozására törekedtünk. Számomra is elképesztő, hogy mennyire beleolvadtunk mindketten ebbe a különös világba. Ezzel keltem, ezzel feküdtem. Ezen gondolkodtam, és hónapokig, túlzás nélkül, ezen pörgött az agyam. Egyszerre szerettem és egyszerre utáltam. De most visszatekintve, csodálatos tapasztalat volt megalkotni a semmiből egy egész világot, elnézést a költői túlzásért.

Komplex emberi sorsokkal, összefonódó és egymásnak ellentmondó célokkal dolgoztunk: a forradalom ígéretével, amelyet iskolások akarnak kirobbantani, valamint egy autista főszereplővel, akinek az apja történetesen a megyei titkár. Megjelenik az emberi szabadságvágy és a lázadás ösztöne, amely gyakran a szerelem vagy akár a barátság elé kerül egy olyan korban, amikor a barátok politikai érdekek miatt ellenségekké válhattak. A szerelem „gyümölcse” pedig, ha rosszkor történt „balesetként”, csak illegális segítséggel volt kezelhető. A humanizmus börtönbüntetéssel járt. A mai napig hihetetlen számomra, hogy milyen belső lelki és idegrendszeri erők kellettek ahhoz a régi rendszerben, hogy az emberekben megmaradjon a gyermeki játékosság és a szeretet.

Számos verzió született, sok ötletet elvetve, míg végül megszületett egy teljes estét betöltő előadás szövege, amelyre rendkívül büszke vagyok. Első lépésként egy közös Drive-

dokumentumban gyűjtöttünk referencia- és inspirációs anyagokat. Képeket, filmeket és zenéket vizsgáltunk, és közös munkával dolgoztuk fel ezeket. Folyamatos online találkozók során beszélgettünk a szövegről, a cselekményről és a szereplőkről hétről hétre.

A projekt végül nem monodráma lett – ahogyan eredetileg terveztem –, hanem a főszereplő, Bozgorescu Béla gyerekkorát, társait és sorsát bemutató történet, amely egy érettségi előtti pionírtáborban játszódik, és tragédiába torkollik. Az előadásban öt színész játszik nyolc szerepet. Ezek között: négy gyerek- és egy felnőtt karakter jelenik meg, köztük szerelmesek, barátok, ellenségek, egy besúgó, egy kiváltságos helyzetű szereplő, egy forradalmár, egy anya, egy osztályelső, egy leendő biológus és egy leendő laposföldhívő. Összességében esendő, gyarló emberek története rajzolódik ki.

A darab a büntudatról és a múltban elkövetett tettekkel való együttéléstről szól. A főszál Bozgorescu Béla túlélése mellett a fiatalok által írt Carta, vagyis egy általuk létrehozott kiáltvány útja, amellyel 1989-ben forradalmat szerettek volna kirobbantani. A terv azonban árulás, szerelem és gyűlölet miatt kudarcba fullad. Azok a szereplők pedig, akik nem halnak meg, a jelenben már csak egy kitalált fantáziavilágban képesek létezni, azt állítva, hogy a kommunizmus sohasem történt meg.

A szöveg befejeztével az alkotócsapat is folyamatosan bővült. Mihály Katával a díszlet- és jelmeztervekről konzultáltam, Lutz Eszter koreográfusként csatlakozott, Silló Dóra pedig rendezőasszisztensként vett részt a munkában.

Öt színész csatlakozott a felkérésemre a csapathoz: Kiss Eszter, Dull Bence, Berencsy Martin, Balázs Hunor és Varga Balázs. Sebestyén Abával arról egyeztettem, hogy a produkció a Yorick Színházban kerüljön bemutatásra, eredetileg 2026 májusában.

A szöveg elkészültével megkezdődött a közös alkotómunka is, az én vezetésemmel. Egyéni színészi és alkotói feladatokkal foglalkoztunk, és Marosvásárhelyen, a Drámazónában többször próbáltunk. A karakterek funkcióit a színészek személyes történeteivel ötvözve végeztünk gyakorlatokat, és feltártuk az adott kor és a jelen közötti párhuzamokat a fiatalok céljai, vágyai és félelmei mentén. A színészek személyes tapasztalataiból és emlékeiből is rögzítettünk töredékeket, emberi sorsokat, színeket és emlékeket.

Március 18-án tartottuk az olvasópróbát, ahol a teljes szöveget a színészekkel együtt felolvastuk. Ezt követően beszélgetés és közös gondolkodás következett a szövegről. A Yorick Színházban tervezett bemutató végül az ösztöndíj támogatási időszakán kívülre került, mivel az alkotók egyéb elfoglaltságai miatt el kellett halasztani a projekt közönség előtti megvalósítását.

A támogatást – az eredeti terveknek megfelelően – a díszletre és a jelmezre szánom. Eddig az utaztatásra, könyvészeti anyagokra és nyomtatásra, valamint a szellemi anyagok gyűjtésére fordítottuk. A fennmaradó összeget a tér, a jelmez és a technikai eszközök megvalósítására és működtetésére, promóciós anyagokra, valamint további utaztatásra tervezzük felhasználni.

Őszintén szólva az összeg csekély a tervek teljes megvalósításához, de mindent megteszünk azért, hogy a 11 fős csapat egy minőségi, tartalmas előadást hozzon létre. Törekszünk további források bevonására is, hiszen az alkotók megfelelő kompenzálása sem maradhat el.

Nagy terveink vannak: többek között a Csiky Gergely Állami Színházzal már egyeztetünk az előadás befogadásáról, és bízunk benne, hogy ez meg is valósul.